

ანტიკური რომის საერთაშორისო კავშირების გაფართოება
ძვ.წ V-III ს.-ში

აბუსელიძე ჯამბულ

სსიპ ბათუმის შოთა რუსთაველის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი. წინამდებარე სტატიაში წარმოდგენილია ანტიკური რომის კავშირები, რომელიც ტრადიციულად მეფეთა ხანის დასრულების შემდეგ განსაკუთრებით, რესპუბლიკის პერიოდშიც აგრძელებდა განვითარებას. მათგან აღსანიშნავია ეტრუსკებთან კავშირი, სავაჭრო ხელშეკრულებები კართაგენთან, ლათინური კავშირი, ვეის წინააღმდეგ კავშირი, კელტების შემოჭრა ჩრდილოეთ იტალიაში, გალები და მისი საერთაშორისო შედეგები. იტალიაში და სამნიტურ ომებში რომაული კავშირები, რომის ჩარევა კამპანიის საქმეებში, გალიური საფრთხის აღმოფხვრა და ბრძოლა ტარენტუმთან და პიროსთან სამხრეთ იტალიისთვის. რომაულ-იტალიური კავშირის შექმნის პროცესი და ფორმირების მეთოდები. მიუხედავად ამისა, ამ პერიოდის რომი მეზობელ სახელმწიფოებს სთავაზობდა მოკავშირეობას, ხოლო გამონაკლის შემთხვევაში ზოგიერთი სახელმწიფო მფარველობის ქვეშ შეჰყავდა.

სტატიის მიზანია ანტიკური რომის საერთაშორისო კავშირების შესწავლა, კვლევის ევოლუციური პრინციპი და ისტორიულ-შედარებითი მეთოდი.

სამეცნიერო სტატიაში წარმოჩენილია, რომისა და კართაგენის კავშირი ძვ.წ. III ს-ის და ძვ.წ. IV-I ნახევარში და კავშირის მიზეზები. პირველი პუნქტური ომი და მისი საერთაშორისო კავშირები და შედეგები. კართაგენის და რომის კავშირი ომის შემდეგ. სიცილიის, სარდინიის და კორსიკის მოკავშირედ და პროვინციებად გადაქცევა, ციზალპიურ გალიასთან და ილირიასთან კავშირი.

რომაული და კართაგენის სტრატეგიული კავშირები მეორე პუნქტური ომის წინა პერიოდში. კაპუასა და სირაკუზის დაცემის შემდეგ რომის სამხედრო-პოლიტიკურ კავშირებში ცვლილებები და კართაგენთან კავშირი.

ესპანეთის დაპყრობის პროცესი და კავშირი: კოლონიზაცია, რომანიზაცია და მის ტერიტორიაზე პროვინციული სისტემის ჩამოყალიბება.

აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით გაანალიზებულია ანტიკური რომის კავშირების გაფართოებასთან დაკავშირებული პოლიტიკური და დიპლომატიური მოლაპარაკებები. ამ დროს დამკვიდრდა „გაყავი და იბატონეს“ იდეა.

განსაკუთრებულია ისიც, რომ ანტიკური რომი არცერთ ხალხთან და სახელმწიფოსთან ერთი და იგივე პრინციპით არ ხელმძღვანელობდა, რა თქმა უნდა განსხვავებული ხერხები ნათლადაა წარმოჩენილი სტატიაში.

საკვანძო სიტყვები: რომაული კავშირები, რესპუბლიკის პერიოდი, რომაული პოლიტიკა, რომაული დიპლომატია.

შესავალი

მეფის ავტოკრატიის შემდეგ თავისუფლება იყო სასიხარულო და საამაყო. სახელმწიფო ჯერ არ იყო საკმარისად ძლიერი, ამიტომ მოლაპარაკებების დროს შეიძლებოდა მისი სიძლიერე არ გამოვლენილიყო. მიუხედავად ამისა, მას ძალაუფლება აძლიერებდა, ხოლო გაძლიერებულს თავისუფლების კარგი ნაყოფის მიღება შეეძლო. საკონსულო ხელისუფლება ერთწლიანი გახდა. მეფის უფლებები პირველმა კონსულებმა შეინარჩუნეს. პირველი ბრუტუსი იყო, რომელმაც ძალაუფლება მიიღო და აიძულა მოქალაქეები დაეფიცებინათ, რომ მეფედ რომში არავის შეეგუებოდნენ. ამ დროიდან ჩვეულებრივი იყო, რომ სენატის მოწვევისას იწვევდნენ, როგორც პატრიციებს, ისე „დანიშნულ“ სენატორებს. ეს კი ძალიან სასარგებლო იყო, რადგან იგი ხელს უწყობდა სახელმწიფოში ჰარმონიას და უბრალო ხალხის სენატორებთან ურთიერთობებს (Ab urbe condita, 1989: 64-65). ამ პერიოდის რომს შეეძლო მნიშვნელოვანი დიპლომატიური აქტივი და მიმზიდველი პოლიტიკური მოდელი შეეთავაზებინა ხმელთაშუა ზღვის სახელმწიფოებისთვის (Cébeillac-Gervasoni, 2006: 68).

რესპუბლიკის პერიოდში რომი განაგრძობდა ბრძოლას და განვითარებას მიუხედავად იმისა, რომ რომაელთა შორის ცვლილებები იყო ევოლუციის შედეგი, ვიდრე ინდივიდუალური და მიზანმიმართული რეფორმა (Grant, 1979: 54). ამ პერიოდში იწყება რომის დაპირისპირება ელინისტურ სახელმწიფოებთან, შიდა კლასობრივი წინააღმდეგობები, მონათა აჯანყებები, სამოქალაქო ომები და მისი ლოგიკური დასასრული, რესპუბლიკის კრიზისი და მისი კრაზი. მმართველობის პოლუსური სისტემის არაეფექტურობამ და სხვა სოციალურმა გარემოებებმა ნიადაგი მოამზადეს ახალი პოლიტიკური რეჟიმის დამყარებისათვის (სურგულაძე, 2019: 21).

რომის რესპუბლიკის პერიოდში რომაელებმა აღმოაჩინეს რეალური პოლიტიკის წარმოების ხელოვნება, რომლებმაც საოცრად შექმნეს პოლიტიკურ პრაქტიკასა და დიპლომატიურ პრინციპებს შორის, საყოველთაო კონტრასტი (Mouritsen, 2001: 2).

რესპუბლიკის რომაული საზოგადოება ძირითადად ლათინური და ეტრუსკული საზოგადოებისგან და საბინური, ოსკანური და ბერძნული კულტურული ელემენტების ნაზავისგან შედგებოდა. რომის პოლიტიკური ორგანიზაცია განვითარდა, იმავე დროს, როდესაც დემოკრატია ყვაოდა ძველ საბერძნეთში. ნიშანდობლივია, რომ მაგისტრატებს, ზედამხედველობას უწევს სენატი (Momigliano, 1989: 110-111).

ელჩების გაგზავნა და მიღება კარგად შეესაბამებოდა რომაულ სოციალურ რეალობას. ამ საუკუნეების განმავლობაში, რომლის დროსაც რომი პატარა ქალაქ-სახელმწიფოდან მსოფლიო სახელმწიფოდ გადაიქცა, დიპლომატიურ ფორმალობებზე სენატი დომინირებდა, რომელიც შედარებით მცირე და პატივისცემით აღჭურვილი

ორგანო იყო. სენატორებისთვის პირადი კონტაქტი მნიშვნელოვანი იყო. სენატორები გადაწყვეტილებას ყოველთვის ერთად იღებდნენ (Friedlaender, 1908:195).

რომის მხრიდან იტალიის დაპყრობით და ხმელთაშუა ზღვის დასავლეთ და აღმოსავლეთ ნაწილებში პირველობისათვის მიმდინარე ბრძოლებით (სურგულაძე, 2019:21) გამუდმებით უხდებოდა ბრძოლა აპენინელ მეზობლებთან, კართაგენტან, და გალიასთან (Lintot, 2008:1).

ტრადიციულად, რესპუბლიკის პერიოდის ისტორიაში საშინაო და საგარეო საქმეები პირველ ადგილზეა. თუმცა, რომში და იტალიაში განვითარებულმა მოვლენებმა ყველაფერი დაჩრდილა. ძალაუფლების გამო, რომელიც რესპუბლიკის დროს შეიქმნა, პოლიტიკური ცვლილებები იყო მთავარი სტიმული. რომაელები იმ სამყაროს ბატონ-პატრონები გახდნენ, რომლებთანაც შექმნეს ისტორია. მაგრამ ეს არ ნიშნავდა, რომ ისინი მართავდნენ მთელ ტერიტორიას, მათ არ აინტერესებდათ რა ხდებოდა ყველა ნაწილში. საბოლოოდ ისინი ცდილობდნენ, რომ მათ ნებას და ინტერესს დაემორჩილებოდა ისეთი საკითხები, რომელიც მათ ეხებოდა (Derow, 1979:15).

მსჯელობა

რესპუბლიკური რომის საერთაშორისო კავშირები ისეთივე უძველესი იყო, როგორც საბერძნეთში და აღმოსავლეთში (Потемкин, 1941:58). უკვე მაშინ ჩაისახა რომაული პოლიტიკის ცნობილი პრინციპი: “დაანაწილე და იბატონე“. ეს პოლიტიკა, პირველ რიგში დამორჩილებული ქალაქების ტერიტორიაზე რომელიც კოლონიზაციის დასახლებებში გამოიხატებოდა. აქ რომელიც მოქალაქეებს აძლევდნენ მიწას სამხედრო სამსახურის პირობით. ამრიგად, რომისადმი დაქვემდებარებულ ქალაქთა ტერიტორიაზე იქმნებოდა რომელიც სამხედრო-სამიწათმოქმედო დასახლებები.

მეორე მხრივ, რომი დებს სეპარატულ ხელშეკრულებებს იტალიის ცალკეულ ქალაქებთან. დამორჩილებულ ქალაქებს კი სხვადასხვა პირობებში აყენებს, ზოგს მეტ, ზოგს ნაკლებ დამოუკიდებლობას უნარჩუნებს, რის გამოც ხელს უშლის მათ შეკავშირებასა და ერთობლივ მოქმედებას.

ძვ.წ. 390 წელს გალიიდან კელტური ტომების შემოჭრამ სერიოზული საფრთხე შეუქმნა მიუხედავად ამისა, ისინი დაამარცხა და აიღო მათი ქალაქი. ძვ.წ. 338 წელს რომაელებმა დაამარცხეს ლათინები რომლებიც ცდილობდნენ განთავისუფლებულიყვნენ რომის ბატონობისგან ხოლო, ძვ.წ. 295 წელს ხანგრძლივი ბრძოლით ცენტრალური იტალიის ძლიერი სამნიტური ტომი დაიმორჩილა და ლათინების და ეტრუსკების მსგავსად, რომის მოქალაქეთა რიცხვში შევიდნენ.

რომის გაძლიერებამ სამხრეთ იტალიის ყველაზე ძლიერ ბერძნულ ქალაქ ტარენტუმთან კონფლიქტი გამოიწვია ძვ.წ. 280 წელს ტარენტინებმა და მისმა მოკავშირეებმა მეფის დახმარებით პიროს ეპიროსელი მოიწვიეს, რადგან პიროსს რამდენიმეჯერ გამარჯვება ჰქონდა მოპოვებული რომაელებზე. თუმცა, იგი საბოლოოდ, ძვ.წ. 275 წელს იტალიიდან გააძევეს და ტარენტუმი იძულებული გახდა დანებებულიყო სამხრეთ იტალიის სხვა ბერძნული ქალაქების მსგავსად, ძვ.წ. 272

წელს ტარენტუმი რომის მოკავშირე გახდა (Mousouraki,2007:9). განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო რომსა და მის ქვეშევრდომებს ან მეზობელ ხალხს შორის ურთიერთობები, რისთვისაც მისიის გარეშე აგზავნიდნენ დროებით ელჩებს (Millar,1977:363–364) ამიტომ 272 წელს რომაელებს დამორჩილდნენ სამნიტები, ლუკანები და ბრუტები. კამპანიელების მეამბოხე ლეგიონი თავშეფარებული იყო რეგიუმში.270 წელს რომაელებმა რეგიუმი აიღეს,განაიარაღეს და დასაჯეს.265 წელს რომაელებს დანებდა ეტრუსკული ქალაქი ვოლსინი და ამით დამთავრდა იტალიის დაპყრობა(წერეთელი,1992:60).

ძვ.წ. 299 წელს გალებმა შეკრეს კავშირი ეტრუსკებთან და რომს შემოუტიეს.ამით ისარგებლეს სამნიტებმა და კვლავ დამკვიდრდნენ ლუკანიაში, რომელიც ამ დროისათვის რომის მოკავშირედ ე.ი ფაქტობრივად ხელქვეითად ითვლებოდა.ეს გახდა საბაზი მესამე სამნიტური ომისა (ძვ.წ. 298-290 წწ.) შეიქმნა საშიშროება რომის წინააღმდეგ, სამნიტების გალებისა და ეტრუსკების გაერთიანებისა, მაგრამ რომმა დაასწრო ეტრუსკიაში შეიჭრა და აიძულა ეტრუსკული ქალაქები გალებთან კავშირს ჩამოსცილებოდნენ, ხოლო ძვ.წ. 296 რომის არმიამ ჩრდილოეთ უმბრიაში, სენტინუმასთან სამნიტებსა და გალებზე სრული გამარჯვება მოიპოვა.გალები გააძევეს ჩრდილოეთში, ეტრუსკებთან დაიდო საზავო ხელშეკრულება, ხოლო სამნიტები ძვ.წ. 290 წელს საბოლოოდ დამარცხდნენ და მთლიანად დამორჩილდნენ რომს. ასეთი ბედი ეწია საბინებსა და პიცენიუმს, რომლის ტერიტორიაზე დაარსდა რომაული კოლონია ადრია.

გალებმა რამდენჯერმე კიდევ სცადეს რომზე თავდასხმა, მაგრამ 282 წელს ვადიმონის ტბასთან რომაელების ბრწყინვალე გამარჯვების შემდეგ ისინი იძულებული გახდნენ რომთან ზავი დაედოთ (წერეთელი,1992:54-56).

რომის დიპლომატია წარმოდგენილია მეორე პუნიკური ან ჰანიბალთან ომით (ძვ. წ. 218-201). ამ დროიდან რომი ფართო საერთაშორისო ასპარეზზე გამოდის და უფრო მჭიდრო ურთიერთობებში შედის ხმელთაშუა სამყაროს კულტურულ ქვეყნებთან.

საერთაშორისო ურთიერთობების გაფართოება იყო რომის სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო გაძლიერების შედეგი.

ძვ.წ. III-II საუკუნეებში რომის დიპლომატიამ განვითარების უმაღლეს წერტილს მიაღწია. ეს დაემთხვა ბრძოლის ყველაზე ინტენსიურ პერიოდს, მეორე და მესამე პუნიკურ და ელინისტურ სამეფოებთან რომის ომებს(Потемкин,1941:58-62).

ელინისტური სახელმწიფოებიდან იტალიასთან ახლოს მდებარეობდა მაკედონია. ჰანიბალი, რომელიც იტალიაში იმყოფებოდა, მაკედონიის მეფეს, დიპლომატიური მისიები გაუგზავნა. ამ დროს მაკედონიას მართავდა ფილიპე V (ძვ. წ. 221 - 179), ენერგიული და ძალაუფლებისმოყვარე ადამიანი. მისი წინაპრის მსგავსად, ის დიდი მაკედონიის შექმნას ცდილობდა, რომელიც ბალკანეთის ნახევარკუნძულს ეგეოსიდან ადრიატიკის ზღვამდე მოიცავდა. ამ მიზნის მისაღწევად, ფილიპეს თავისი გავლენის ქვეშ უნდა მოექცია საბერძნეთი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, უნდა გადაეწყვიტა იგივე პოლიტიკური ამოცანა, რომელსაც ფილიპე II-დან დაწყებული ყველა მაკედონელი მეფე, ისახავდა მიზნად.

ამრიგად, ჰანიბალის წინადადება „ალიანსისა და ომის შესახებ“ რომაელებთან კარგად მომზადებულმა გარემოებამაც შეუწყო ხელი.

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 215 წელს, ფილიპესა და ჰანიბალს შორის მეგობრული ხელშეკრულება, როგორც წესი, ფიცითა და იმ დაპირებებით დაიდო, რომ სამუდამოდ დაიცავდნენ ურთიერთ მეგობრობას ძმობას და ერთგულებას. მაკედონელები თავდაცვით და შეტევით კავშირში გაერთიანდნენ კართაგენლებთან. გარდა ამისა, მაკედონიურ-კართაგენული ალიანსი მშვიდობისა და სტაბილურობის მყარ გარანტიად გამოცხადდა.

ჰანიბალსა და ფილიპეს შორის შეთანხმებამ რომში დიდი განგაში გამოიწვია. პრაქტიკაში მაკედონიის და კართაგენის მეგობრული შეთანხმება ნიშნავს მთელი ხმელთაშუა სამყაროს დაყოფას გავლენის ორ სფეროდ - აღმოსავლეთი ნახევარი ფილიპეს, ხოლო დასავლეთი ნახევარი ჰანიბალს. ასეთი დაყოფით, რომს არ ჰქონდა ადგილი დედამიწაზე. უკვე ცნობილი იყო, რომ ფილიპე ნაჩქარევად ამზადებდა დიდ ფლოტილიას ადრიატიკის ზღვაში, რომლის გაგზავნასაც აპირებდა სიცილიაში ჰანიბალის დასახმარებლად. ზოგადი პოლიტიკური და სამხედრო მოსაზრებების გარდა, ადრიატიკის ზღვაში რომაული ვაჭრობის ინტერესები პირველ რიგში, დაზარალდა მაკედონიის გაძლიერებით. მაკედონიურ-კართაგენური კავშირის საშიში შედეგების თავიდან ასაცილებლად, რომაელებმა დაუყოვნებლივ გამოუცხადეს ომი ფილიპეს. ამ ეგრეთ წოდებულ პირველ მაკედონიის ომში (ძვ. წ. 214–205) და სხვა ომებში, დიპლომატიამ ითამაშა არანაკლებ როლი, ვიდრე იარაღით ბრძოლა. რომაელებმა, იშვიათი ხელოვნებით, შეძლეს ერთი მხრივ მაკედონიასა და საბერძნეთს შორის არსებული მტრობის გამოყენება, მეორეს მხრივ საბერძნეთისა და მთელი ელინისტური სამყაროს შიდა წინააღმდეგობები.

ფილიპესთან საბრძოლველად, რომაელებმა ბერძნულ ძალებთან გაერთიანებით ანტი მაკედონიური კოალიცია შექმნეს. იგი ყველაზე ძლიერ სამხედრო და პოლიტიკურ ურთიერთობებში ორ ალიანსს მოიცავდა, ესენია: სპარტის და ეტოლიის კავშირი, რომლებსაც მაკედონიის გაძლიერების შიში ჰქონდათ. ფილიპეს წარუმატებლობა იტალიის ესპანეთის და აფრიკის სამხედრო ოპერაციების მთავარ მოქმედებებში აისახა (Потемкин, 1941:63-65).

რომაულმა დიპლომატიამ კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გამარჯვება მოიპოვა სირიის მეფე ანტიოქე IV-ის, ანტიოქე III-ის ძეზე. საერთაშორისო სიტუაციიდან გამომდინარე, ანტიოქე ეგვიპტის საქმეებში ჩაერია და დაიპყრო. ანტიოქესა და ეგვიპტის მეფე პტოლემეს შორის უკვე მიმდინარეობდა მოლაპარაკებები სამშვიდობო ურთიერთობის ხელმოწერაზე და ეგვიპტის ტერიტორიის ნაწილის ანტიოქესთვის გადაცემაზე. თუმცა, ანტიოქეს მიერ შემოთავაზებული პირობები ეგვიპტისთვის ძალიან დამამცირებელი იყო და ეგვიპტელმა დელეგატებმა არ მიიღეს ისინი. შემდეგ ანტიოქე ჯარით წავიდა ეგვიპტის დედაქალაქ ალექსანდრიაში, მაგრამ ქალაქიდან 4 კილომეტრში მას მოულოდნელად შეხვდა რომის ელჩი. დარცხვნილი სირიის მეფე მიესალმა რომის ელჩს და მარჯვენა ხელი გაუწოდა საელჩოს უფროსს, პოპილიუსს. პოპილიუსი, არ პასუხობდა ანტიოქეს მისალმებას, გადასცა მეფეს სენატის წერილი რეზოლუციით და სთხოვა ჯერ მას წაეკითხა. სენატი ანტიოქეს

სთხოვდა ეგვიპტე სასწრაფოდ დაეტოვებინა. ანტიოქემ სენატის მოთხოვნა დააკმაყოფილა და ამის შემდეგ პოპილიუსმა ხელი ანტიოქეს, როგორც რომელი ხალხის მოკავშირესა და მეგობარს. ამრიგად, ეგვიპტე კვლავ დაუბრუნდა პტოლემეუსს (Потемкин, 1941:70-71).

რესპუბლიკის პირველი წლების დიპლომატია ჯერ კიდევ უპირისპირდებოდა რომის საგარეო პოლიტიკის ცნობილ მოვლენებს. ამისათვის V საუკუნე შეიძლება განისაზღვროს არათანაბარი ხანგრძლივობის ორი თვალსაჩინო დიპლომატიური მოვლენით: 1). 486 წელს ჰერნიკებთან დადებული ხელშეკრულება და 2). 454 წელს დეცემვირატის დროს. ეს ორი მოქმედება რომის დიპლომატიის ისტორიაში იკავებდა ადგილს. ჰერნიკებთან ხელშეკრულება წარმოადგენდა მეხუთე საუკუნის ერთ-ერთ იშვიათ ხელშეკრულებას, რომელსაც მომდევნო ათწლეულებში იცავდნენ. რაც შეეხება 454 წელს დადებულ ხელშეკრულებას რომელიც უპირველეს ყოვლისა დეცემვირატის წლების განმავლობაში აღნიშნავდა დიპლომატიის გამოყენების ევოლუციურობას.

რესპუბლიკური პერიოდის პირველი 25 წლის განმავლობაში, 59 დიპლომატიური გაცვლა განხორციელდა. რომის უკანასკნელი მეფის მიერ საგარეო პოლიტიკის დინამიკა მისი განდევნით არ შეჩერებულა, თუმცა უდავოდ ხელი შეუწყო მის დაცემას. ბოლო ტარკვინიუსმა ცხრა სხვადასხვა თანამოსაუბრესთან დაამყარა ურთიერთობა, თითქმის ყველა მათგანი რესპუბლიკის პირველი სამი ათწლეულის საგარეო ურთიერთობებში მოიძებნებოდა: ლათინებს, ვოლსკებს, ჰერნიკებს, საბინელებს და დელფოს ან რომის ძალაუფლების ახალ მფლობელებს დაუკავშირდნენ. ამ წლების განმავლობაში მხოლოდ ეკვებთან და გაბიუმელებთან არ ურთიერთობდნენ, ტარკვინიუსის ბოლო მმართველობის დროს დადებულ სამშვიდობო ხელშეკრულებებთან ერთად ეს ურთიერთობებიც დაასრულეს რაც აძლიერებდა იმ აზრს, რომ ქალაქის მმართველობაში მომხდარმა პოლიტიკურმა ცვლილებამ გადაწყვიტა არ დაერღვევინებინა ტარკვინიუსების დიპლომატიური პრაქტიკა. იტალიის გარეთ, ხუთი გაცვლის დროს, სამი გეოპოლიტიკური ჯგუფი დაუკავშირდა კართაგენს (ალბათ, მხოლოდ ახალ არაიტალიელ თანამოსაუბრეს), დასავლეთ ბერძნებსა და დელფოს ამან კი რამდენიმე ახალი თანამოსაუბრის გაჩენა გამოიწვია რომის დიპლომატიურ სფეროში (Auliard, 2006:113).

ომსა და მოლაპარაკებებში ჩართულმა მისიებმა სრული თანასწორობა გამოავლინა ხოლო დახმარების მოთხოვნათა და სამშვიდობო მისიები მნიშვნელოვნად არათანაბარია. თუმცა, თითოეული მისის მიზნის შეფასებისას უნდა იქნას გათვალისწინებული მრავალჯერადი მოქმედებების რაოდენობაც, განსაკუთრებით კი საინფორმაციო ან დახმარების თხოვნების მისიებისთვის. ამრიგად, 16 ურთიერთობა შვიდ სხვადასხვა მისიას შეესაბამება. 486 წლის შემდეგ ანალოგიურად, ლათინებმა და ჰერნიკებმა ერთად გაგზავნეს ელჩების და საელჩოს დელეგაციები, რომლებიც პასუხისმგებელნი იყვნენ თავიანთი მეზობლებიდან გამომდინარე საფრთხეებზე. ამიტომ დუბლიკატი გახდა ყველა ეს მისია.

რომაულმა დიპლომატიურმა მისიებმა, რომლებიც ჰერნიკებმა ჯერ კიდევ 480 წელს მიიღეს ხოლო მთელ ლათიუმში ეკვების და ვოლსკების მხრიდან გაზრდილი

ზეწოლის ფონზე რომაულმა გამარჯვებამ, როგორც ჩანს, გავლენა მოახდინა დიპლომატიაზე. რომი უფრო დამაჯერებლად გამოიყურებოდა და მნიშვნელოვნად შეცვალა ძალთა ბალანსი.

როგორც არ უნდა ყოფილიყო სენატორებმა ძალიან სწრაფად გაითავისეს ამ შესაძლებლობის გამოყენება, წარმომადგენლობებში ხაზგასმით აღნიშნავდნენ არა დახმარების თხოვნას, არამედ ინფორმაციის მოთხოვნას. ფაქტობრივ გარემოებებიდან გამომდინარე, სენატს შეეძლო პასუხი გაეცა ან დაუყოვნებლივ ჩარევის გადაწყვეტილება მიეღო (Auliard, 2006: 139-140).

დასკვნა

ამრიგად, რესპუბლიკური რომის დიპლომატიამ სხვადასხვა ასპექტი გამოავლინა, რომლებიც განაგრძობდნენ ჰეგემონიას ანტიკურ საერთაშორისო ასპარეზზე. ძველი რომის დომინირება ორი გარემოებით დამკვიდრდა: 1). დიპლომატიური თავისებურებებით და 2). სეკულარიზაციით, რომელიც მოლაპარაკების და დიპლომატიური პერსონალის გამოყენებაში წარმოჩნდა.

ანტიკური სახელმწიფოების დიპლომატიური ურთიერთობები აჩვენებს, პოლიტიკურ ინტეგრაციას და გაერთიანებას ძველ რომთან. ამ პროცესის ძირითადი შედეგია დიპლომატიური რესურსების სტანდარტიზაცია და უცხო ქვეყნებთან დაახლოება, რომელმაც თავის მხრივ, საერთაშორისო კავშირების გაფართოება გამოიწვია. ამ პერიოდის დიპლომატიაში ჩანს, ანტიკური ერები ელჩებს განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდნენ.

ანტიკური რომის რესპუბლიკამ დაპყრობებით და დიპლომატიით ყველა ანტიკური სახელმწიფო ურთიერთდამოკიდებული გახადა და ფართო საზოგადოება მოიცვა, თუმცა ეს პროცესი არ იყო თანაბარი ისინი ძირითადად სხვადასხვა პერიოდს და ძვ.წ. V-III საუკუნეებს მოიცავდა. ამ დროს იწყება ურთიერთგაგება, სამხედრო კავშირები, პოლიტიკური პირობებით დიპლომატიური ურთიერთობების გაღრმავება. ამავდროულად, რომაელები დიპლომატიას როგორც „ხელოვნებას“ ისე იყენებდნენ, ხოლო დაპყრობილებს რომაულ საზოგადოებაში სთავაზობდა ადგილს და ანიჭებდა მოქალაქეობას, ამის შედეგად რომმა აპენინის ნახევარკუნძულზე და მთლიანად იტალიაში მიაღწია სრულ კონტროლს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სურგულაძე, კ. 2019 ძველი რომი ტომი I, ბათუმი. გამომცემლობა „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“.
2. წერეთელი, ა. 1992 ძველი რომის ისტორია, თბილისი. გამომცემლობა „თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“.
3. Derow, P. S. 1979 Polybius, Rome and the East, Cambridge. Publishing Cambridge university press.
4. Friedlaender, L. 1908 Roman Life and Manners under the Early Empire, London, New York. Publishing “Routledge, E.P. Dutton”.
5. Grant, M. 1979 The History of Rome, London. Publishing Faber and Faber.
6. Lintott, A. 2008 The Last Age of the Roman Republic, 146-43 B.C Cambridge. Publishing Cambridge

University Press.

7. Millar, F. 1977 *The Emperor in the Roman World, 31BC-AD 337*, New York. Publishing C. U. P.
8. Mouritsen, H. 2001 *Plebs and Politics in the Late Roman Republic*. Cambridge. Publishing Cambridge University Press.
9. Mousouraki, A. A. 2007 *Legal History of Rome*, London. Publishing Routledge.
10. Momigliano, A. 1989: *The origins of Rome*. Cambridge Ancient History. Vol. 7 Pt. 2 (2nd ed.), Cambridge. Publishing Cambridge University Press.
11. Auliard, Cl. 2006 *La diplomatie romaine, l'autre instrument de la conquete*. Renne. édition Presses universitaires de Rennes.
12. Cébeillac-Gervasoni, M. 2006 *La Royauté et la République dans Histoire romaine*, Paris. édition Armand Colin U/Histoire.
13. Ливий Т. 1989 *История рима от основания города*, Москва. Издательство <<Наука>>.
14. Потемкина В. П. 1941 *История Дипломатии*, Москва. Издательство <<ОГИЗ>>.

Expansion of international relations of Ancient Rome in V-III centuries BC.

Abuselidze Jambul

Batumi Shota Rustaveli State University

Abstract

The present article presents the connections of ancient Rome, which traditionally continued to develop after the end of the age of kings, especially during the period of the Republic. Conflicts with the Etruscans, trade treaties with Carthage, the Latin Union, the battle against the Vei, the Celtic invasion of northern Italy, the Gauls and its international consequences. Roman alliances in Italy and the Samnite wars, Roman intervention in the affairs of the Campania, elimination of the Gallic threat, and the struggle with Tarentum and Pyrrhus for southern Italy. The process and methods of formation of the Roman-Italian union. Nevertheless, the Rome of this period offered alliances to neighboring states, and in exceptional cases took some states under its protection.

The purpose of the article is to study the international relations of ancient Rome and the evolutionary principle of research and the historical-comparative method.

The relationship between Rome and Carthage in the IV-I half of the III century is presented. The causes of the conflict. The First Punic War and its international connection and consequences. Union of Carthage and Rome after the war. Allying and making provinces of Sicily, Sardinia, and Corsica, allied with Cisalpine Gaul and Illyria.

Roman and Carthaginian strategic connections in the period before the Second Punic War. After the fall of Capua and Syracuse, the change in the military-political relations of Rome and the connection with Carthage.

The process of the Spanish conquest and connection: colonization, Romanization and the establishment of a provincial system in its territory.

A number of principles have been identified from the already studied scientific literature regarding the mentioned issue, at this time Ancient Rome laid the foundation for close political and diplomatic negotiations related to the expansion of ties. The idea of "divide and conquer" was established.

It is also special that ancient Rome was not guided by the same principle with any people and state, of course all such methods are clearly presented in the article.

Key words: Roman connections, Republic period, Roman politics, Roman diplomacy.